

عنوان مقاله:

از اندام واژه صورت تا حرف ربط

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش زبان و ادبیات فارسی، دوره 16، شماره 50 (سال: 1397)

تعداد صفحات اصل مقاله: 21

نویسندگان:

صدیقه پورملکی - دانشجوی دکتری زبان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

مجتبی منشی زاده - دانشیار گروه زبان شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی

ارسلان گلفام - دانشیار گروه زبان شناسی، دانشگاه تربیت مدرس

فردوس آقاگل زاده - دانشیار گروه زبان شناسی، دانشگاه تربیت مدرس

خلاصه مقاله:

دستور شدگی فرایندی است که طی آن یک صورت واژگانی به یک عنصر دستوری تبدیل می شود. به کمک این فرایند، تغییرات معنایی یک تکواژ قاموسی در کنار برخی تغییرات مقوله ای و آوایی به عملکرد ساختاری در حوزه نحو می انجامد و سازه های واژگانی سابق برای بیان مفاهیم دستوری انتزاعی مانند زمان، وجه و نمود به خدمت گرفته می شود. از جمله منابع واژگانی هر زبانی، اندام واژه ها هستند که شبکه معنایی بزرگ و بسامد کاربردی فراوانی دارند. مشارکت این دسته از واحدهای واژگانی آزاد در فرایند دستوری شدگی به وسیله پژوهشگران مختلفی گزارش و نشان داده شده است که برخی اندام واژه ها با حرکت در پیوستار دستوری شدگی و دور شدن از معنای مرکزی خود به حرکت اضافه تبدیل شده اند. مقاله حاضر بر آن است در چارچوب عملکرد این فرایند به جست و جوی اندام واژه صورت و الگوی تغییرات این واحد قاموسی در نظام زبان فارسی بپردازد و بر این اساس صورت های بسیط، مشتق و مشتق مرکب اندام واژه صورت بیان شده در فرهنگ کنایات سخن انوری (1383) و فارس نت را در راستای پاسخ به پرسش های ذیل بررسی کرده است: 1- پیوستار تغییرات درباره دستوری شدن اندام واژه صورت چگونه است (2 پیامدهای معنایی، واژنحوی و مقوله ای دستوری شدن این اندام واژه چیست کاوش در داده ها نشان داده که این واحد قاموسی نیز مانند دیگر اندام واژه ها در فرایند شرکت نموده و جلو رفته و پس از اشاره به اندام صورت (معنای مرکزی)، دچار بسط معنایی و تنزل پایگانی شده و در ساخت ها و نقش های جدیدی حضور یافته است. ایستگاه پایانی تغییرات این اندام واژه، عملکرد دستوری به مثابه حرف ربط مرکب ناهمپایه ساز برای بیان شرط و تقابل است. در جریان این تحولات از معنای مرکزی خود دور و دورتر شده تا جایی که در حالت حرف ربط مرکب، دیگر اثری از محتوای قاموسی اولیه و اشاره به اندام صورت نیست.

کلمات کلیدی:

دستوری شدگی، واژه قاموسی، تغییر معنایی، تغییر مقوله ای، اندام واژه ها

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/994162>

